

Waai II.

- Waai begon een betrekkelijk welvarend dorp te worden. Veel mensen leefden van de visvangst. De mannen zorgden voor de vangst, de vrouwen voor de verkoop op de markt, met name in de stad Ambon. De oogst van kruidnagel- en klapperbomen was daarbij ook één van de bronnen van inkomsten. Dorpelingen hoefden voor hun dagelijkse boodschappen niet naar de grote stad Ambon, daarvoor konden zij terecht bij één van de vele pondoks, dorpswinkeltjes, die Waai rijk was.
Dit dorp is na de aanval van 6 juli j.l. door de jihad en moslim-buurdorpen totaal verwoest en geheel in haar bestaan getroffen.
Alle huizen, scholen, kerken, winkeltjes, openbaar vervoer, vissersboten, en dat wat groeit op het land als bron van inkomsten, zoals o.a. kruidnagelen, klappers, cacao, nootmuskaat en fruit, is vernield. Het dorp is haar economie, haar veiligheid en haar bewoners totaal ontnomen.
- Op zondag 30 juli viel de jihad vanuit Liang en Tulehu voor de *tweede* maal Waai binnen. Dit keer vervolgden zij de dorpelingen tot ver boven in de bergen. Bij de eerste aanval was dit een vluchtoord. Nu zijn zij ook hier hun leven niet meer veilig. Velen zijn hierbij omgekomen, ook onder hen die aanvielen. Dit keer werden er ook complete gezinnen uitgemoord. Even gruwelijk zijn de berichten over verkrachtingen, voorafgaand aan de slachtpartijen.
- De Waaienezen trokken zich verder terug de bergen in, het oerwoud in. De evacuatie via de zee na de eerste aanval van 6 juli bleek na enige tijd een gevaarlijke onderneming. Men werd ook op het water geregeld beschoten. Inmiddels waren er al meer dan tweeduizend Waaienezen in Passo en Lateri aangekomen. Degenen die dat zelf konden betalen per boot, anders per voettocht over de bergen.
- Vanuit Passo is er een schip met meer dan 2000 vluchtelingen, waaronder $\pm$ 250 Waaienezen, richting Sorong, Irian Jaya gevaren. Voor de ingang van de haven hebben zij 2 dagen lang rondgedobberd; men stond hen niet toe aan te meren. Naar verluidt waren de mensen in Sorong betaald om de vluchtelingen niet toe te staan aan land te komen. Nadat het meegeevaren "apparaat", dit keer de politiebrigade, schoten naar de kade had afgelost was de weg vrij om aan land te gaan.
- Het was duidelijk dat de mensen in de bergen hun toevluchtoord moesten zoeken in de dorpen Suli, Passo en Lateri. Ze moesten afdalen. Met $\pm$ 4000 mensen, verstoken van voedsel, kleding, een dak boven je hoofd en medicijnen, is een langer verblijf in de bergen niet mogelijk. Hulp van buitenaf naar boven is niet te mobiliseren.
Langzamerhand zette de grote stoet vluchtelingen uit Waai zich in beweging, tot het besef komende dat zij niet meer naar hun dorp terug kunnen, een voettocht via onbegaanbare wegen over de bergen richting Suli. Jong en oud en de hele ouderen. Zeventien uren zou de tocht duren. Velen deden er langer over.
Tijdens deze tocht zijn velen bezweken van vermoeidheid, honger en ziekte. Enkelen verongelukten in de gapende ravijnen. Als dan ook nog op de vluchtelingen geschoten wordt, spatten gezinnen uit elkaar door de schrik en ieder zoekt een eigen veilig heenkomen. Kinderen raken hierdoor hun ouders kwijt.
- Het dorpje Suli helpt, de dorpen Passo en Lateri helpen, en zijn ondertussen net als alle christendorpen behoedzaam, want veiligheid, duurzame veiligheid, is allang niet meer vanzelfsprekend. Want als Waai, een redelijk sterk en groot dorp, door zo'n overmacht is verwoest, welke garantie hebben andere dorpen nog om hun bestaan veilig te stellen?

- Zo ontstaan grote concentraties gevluchte Waaienezen in Passo op Ambon, en op het eiland Irian Jaya in Sorong, en sinds kort ook in Jayapura. In de steden op Irian Jaya zitten enkele honderden Waaienezen.
- Inmiddels is het aantal vluchtelingen van Waai in het dorp Passo gegroeid tot meer dan 5200. Ze leven in erbarmelijke, mensonwaardige omstandigheden, opgepakt als vee in twee grote schuren, die al een tijdje leeg stonden. Want waar vind je zo snel een onderkomen?
Men is zo goed en zo kwaad als het kon begonnen met de opvang. De hulp van Indonesische zijde is lang niet toereikend, ziektes zijn nu uitgebroken.
- Het is nu belangrijk om barakken op te zetten voor eenheden van ± 10 gezinnen per barak en een goede drinkwatervoorziening aan te leggen. Artsen zonder Grenzen uit België en Frankrijk is, in samenwerking met lokale werkers, aanwezig voor heel het eiland. Gelukkig gaan de kinderen weer naar school. Maar daar is eigenlijk alles mee gezegd.
Het is ook belangrijk om voorzichtig aan een verder bestaan buiten Waai te denken, weliswaar voor onbepaalde tijd, maar een perspectief op terugkeer naar Waai op korte termijn, is op dit moment niet voorhanden, aangezien de veiligheidsgaranties daarvoor ontbreken.
- Het is ook belangrijk de gruwelijkheden in kaart te brengen en daadwerkelijk de oorzaak en de veroorzakers te achterhalen en te berechten langs de lijnen van rechtvaardigheid, om iets van vertrouwen te herwinnen in een mijnenveld van wantrouwen over en weer, tussen verschillende godsdienstige groepen, verscheidene bevolkingsgroepen, tussen burgers en het leger, bestuurders en het volk. Als dat dan uiteindelijk gebeurt, dan kun je zeggen dat de prille democratie aan het verankeren is in dit deel van de wereld.